

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

Ἀπὸ τὸ Κάϊρο μᾶς στάλθηκε ἓνα φυλλάδιο με τὸν τίτλο: «Φιλολογικὸ πανόραμα—Σύντομη ἐπισκόπηση τῆς φιλολογίας ἀπὸ τὸ 1890 ἕως σήμερα». Τὸ φυλλάδιο αὐτό, ξανατύπωμα ἀπὸ τὸ ἑβδομαδιαῖο περιοδικὸ «Σφίγξ», γράφτηκε ἀπὸ τὸν κ. Λουκά Ν. Χριστοφίδη, κι ἀφιερώνει γραμμὲς πολέμιες γιὰ τὸ «Νουμᾶ», ποὺ με συγκίνηση τὶς ξανατυπώνουμε καὶ μεῖς ἑδῶ, γιὰ νὰ δείξουμε στοὺς διάφορους ἰσοφολογιώτατους τῆς Ἀθήνας (καὶ ἑνὸς ποῦλο, Φ. Π. κλπ.) ὥς κρίνεται ἡ δράση τοῦ «Νουμᾶ» ἀπὸ κείνους ποὺ δὲν ἔχουνε συμφέρο νὰ ξερομασῶνε καὶ νὰ καταπίνουνε τὴν ἀλήθεια.

Στὸν πίνακα τῶν μεγάλων συντελεστῶν τῆς σημερινῆς ἐπιβολῆς τῆς δημοτικῆς γλώσσας στὸ φιλολογικὸ κόσμο καὶ τώρα τελευταῖα σὰ σκολεῖά μας, βρίσκεται, ἀπὸ τοὺς πρώτους ἢ ἐργασία τοῦ «Νουμᾶ». Ὁ ἐκδότης του μπορεῖ νὰ τὸ καυχῆθῃ δικαιωματικὰ, πῶς ἔν πολλοὶ ἐπάσκειαν, πολλοὶ δούλεψαν καὶ πολλοὶ ἐσύτρεξαν τὴν εὐγενικὴν ἰδέαν, γιὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἐθνικῆς λαλιᾶς, αὐτὸς ὅμως δούλεψε καρδιακὰ με θετικότητα καὶ ἀποτελεσματικότητα ἀξιεπαινή, τὸν ἱερὸ σκοπὸ. Ἐβοήθησε ὁ Δ. Ταγκόπουλος τὴν ἐξάπλωσιν τῆς δημοτικῆς μας, με μέθοδο, ζῆλο, πίστη καὶ ἀνυπερδόβουλη προθυμίαν, σὲ σημεῖο ποὺ δύσκολα ἕνας ἄλλος θὰ μποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ. Καὶ τῶκαμε αὐτὸ ὁ καλὸς ἀπόστολος, σὲ μιὰ ἐποχὴ γεμάτῃ ἀντίσταση, κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια, ποὺ θεωροῦνταν, με τὴ χαρακτηριστικὴ ἀφέλεια τοῦ ρωμηοῦ, προδότης, πουλημένος καὶ ἀποφενύγονταν σὰ λεπρὸς, γιὰ τοὺς ἐτολμοῦς νὰ πῇ τὴν ἀδολὴ ἀλήθειαν γιὰ τὴ ζωτικὴ ὑπόστασιν τῆς παραγκωνισμένης, γνήσιας, ρωμαϊκῆς λαλιᾶς.

Ἦταν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος ἑδῶ καὶ 15 χρόνια τώρα ποὺ ἡ φιλολογία εἶχ' ἀρχίσει νὰ λαβαίνει κάποιαν ἀξία — ὅπως ἀνάφερα στὶς προηγούμενες σελίδες μου — με τὸν ἐνθουσιασμὸ ποῦχαν ριχτεῖ οἱ ἐπαναστατικοὶ νέοι με τὶς νεωτερικὲς τοὺς ἰδέες καὶ τὸν ἄμετρο ριζοσπαστισμὸ τοὺς, ἀλλὰ καὶ ποὺ ἐκινδύνευε ὁ ἀγῶνας ἀκριβῶς ἕνεκα τοῦ τόσο θορυβοῦ ποὺ ἐδημιούργησαν με τὶς παιδικὲς τοὺς ἐκδηλώσεις, γιὰ νὰ διαλαλήσουν τὴν ὑπεροχὴ τῆς δημοτικῆς γλώσσας ἀπέναντι τῆς καθαρῆς. Οἱ ἐπιτήδειοι σοφουλιάκηδες, λέγε: Μιστριώτης καὶ Σία, γιὰ νὰ κατορθώσουν νὰ ἐκμεταλλευσθῇ τὴν ἀπειρία τῶν καλῶν παιδιῶν, καὶ νὰ τοὺς παρουσιάσουν σὺν τῷ ὡς ἐπικίνδυνους ταραξίες. Ἐκεῖνος ἀπὸ τοὺς κυριώτερους λόγους, αὐτὸς ἦταν, ποὺ δὲν εἶδαν προκοπὴ τόσα περιοδικὰ προτερὶνά τοῦ «Νουμᾶ».

Τὸν κίνδυνον αὐτὸν εἶδαν τότε καὶ οἱ πρωτεργάτες τῆς ἰδέας καὶ ἀνασκευάσθηκαν γιὰ ν' ἀμυνθῶν ἀπὸ τὸν κατατροπὸ ποῦχαν στήσει οἱ διάφοροι πνευματικοὶ κατὰ τὰ ἔργα τοὺς. Τὸ «Ταξεῖδι» τοῦ Ψυχάρη τότε κυκλοφόρησε με εὐρύτητα στὴν Ἑλλάδα. ὁ Παλαμᾶς τότε ἐβροντοφώνησε τὸ περίφημον «καύχημά μου νὰ με λέν μαλλιαρὸν καὶ ὁ Ἐφταλιώτης τότε ἀρχισε νὰ τυπῶν τὶς φωτεινὲς σελίδες τοῦ «Γέρω-Δήμου» του. Ἐκρινόταν ὁ ἀγῶνας. Τὰ ἀντίπαλα μέρη εἶχαν φτάσει σὺν ἐντονώτερο στάδιο τῶν προσπαθειῶν τοὺς. Ἐπρεπε νὰ ἐπικρατήσουμε

με κάθε τρόπο. Οἱ ἀντίθετοι εἶχαν μαζί τοὺς τὸ Κράτος, τὶς ἐφημερίδες, τὸ ψέμα. «Ὁργανο, φώναζαν, θέλουμε καὶ ἐμεῖς οἱ δημοτικιστές, ὄργανο, γιατί ἄλλοιῶς θὰ μᾶς πισθοδρομίσουν οἱ ἀντίπαλοί μας».

Τότε παρουσιάστηκε στὴν κοινότητα ὁ Δ. Ταγκόπουλος καὶ με μιὰ ἥρωικὴ τόλμη, πῆρε τὴ σημαία τοῦ δημοτικισμοῦ στὰ χεῖρα του καὶ τὴν ἀνέμισε πλαταγιστὰ ὀλόγυρά του, κίνωντας καὶ τρέχουν πλάι του λεγεῶνες ὀλάκερες νέων ποὺ λαχταροῦσαν νὰ θοῦν ἐθκαίρια γιὰ νὰ διαδηλώσουν τὴ λατρεία τοὺς καὶ τὴν πίστη τοὺς γιὰ τὴν ἰδέαν τῆς δημοτικῆς γλώσσας. Καὶ σὺν κότῳ ποῦ κράζει τὰ μικρὰ τῆς, καὶ ἐκεῖνα τρέχουν κάτω ἀπὸ τὶς φτεροῦνες τῆς, εἶσι καὶ οἱ ζῶηροὶ νέοι συναθροίστηκαν κάτω ἀπ' τὴ θαλπωρὴ ποὺ τοὺς ἀκόντιζε ἡ ἐστία τοῦ «Νουμᾶ».

Με τοῦ «Νουμᾶ» τὴν ἐκδοσὴ ἀλόχησαν οἱ δημοτικιστὲς τὸ ὄργανό τοὺς. Μποροῦσαν ἀπ' αὐτὸ νὰ κεραινοβολοῦν τοὺς πολέμιους τοὺς. Σπάνια περιοδικὸ εἶδε τόση δράση καὶ ἀναπηδά ὀλοένα ἀπὸ τὶς σελίδες του καὶ σπανιώτερα νὰ περιβάλλεται ἀπὸ τόση λαχτάρα καὶ ἀγάπη ἀπὸ ὀλόκληρο στρατόπεδο συνεργατῶν καὶ συνδρομητῶν.

Ὁ «Νουμᾶς» πρωτοβγήκε στὰ 1903, με πρόγραμμα καθαρὸ καὶ ἀνυπόκριτο, χωρὶς τὴν πιάτ' ὑμωρὴ ἐπιφύλαξιν — πρᾶμα ποὺ δὲν χαραχτήριος κανένα ἀπὸ τὰ περιοδικὰ ποὺ ἀνέφερα ὡς τώρα, με μιὰ σκεπτικὴ μακροψύχῃ — βγήκε με τὸν μοναδικὸ σκοπὸ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ Ψυχρικὸ ἔργο, δηλαδὴ τὴ δημοτικὴ μας γλώσσα καὶ νὰ τὴν κἀμῃ γνωστὴ ὡς τὴ μόνη δικαιόμενη ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὴν ἀρχαίαν μας σὺν νόμιμον καὶ γνήσιον παιδί τῆς.

Γιὰ τοῦ «Νουμᾶ» τὸ ἔργο θὰ μιλήσῃ πιὸ ὕστερα ἡ ἱστορία με σεβασμὸ, γιατί δὲν ἦταν μόνο περιοδικὸ, ἀλλὰ καὶ φωνὴ ποὺ ἐσάλπισε ἀκούραστα ἀνὰ τὰ Πανελλήνιο ἐπὶ δεκαπέντε ὀλόκληρα χρόνια τὸ εὐαγγέλιο τοῦ γλωσσικοῦ λυτρωμοῦ.

Ἀπ' αὐτὸν θὰ ὀδηγηθῇ πιὸ ὕστερα ὁ ἱστορικὸς χρονογράφος γιὰ νὰ γνωρίσῃ ὄνομα πρὸς ὄνομα τὰ πλήθη τῶν ἐργατῶν τοῦ ὁραίου ἔργου τῆς ἀνάτασης τοῦ ἐθνικοῦ λόγου.

Ὁ «Νουμᾶς» ἦταν τὸ περιοδικὸ ποὺ παρουσίασε γιὰ πρώτη φορὰ στὸν ἑλληνικὸν κόσμον τί θὰ πῇ πρόγραμμα με πίστη. Ἦταν ἡ ἐξαιρετικὴ μορφή του τέτοια ποὺ κατάντησε παράδειγμα ἀπέναντι τῶν ἄλλων περιοδικῶν. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν 15 ὀλόκληρων χρόνων ποὺ ἔζησε, οὔτε μιὰ στιγμὴ παραπάτησε, οὔτε μιὰ φορὰ λόξεψε ἀπὸ τοῦ σκοποῦ του τὴ χάραξιν.

Ὑπῆρξε σκολεῖο σ' ὀλόκληρον κόσμον λογίων, ποὺ τοῦ δίδαξε τὸν τίμιον ἀγῶνα τῆς ἐπιβολῆς, με τὴν ἐπιστημονικὴν μέθοδο τοῦ πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀληθινῆς ἰδέας, τοῦ Ψυχάρη. . .

ΛΟΥΚΑΣ Ν. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

Ἀργότερα ἓνα θὰ γίνῃ ἀπὸ τὰ δύο, ἢ θὰ σπουδάζουν ἢ δὲ θὰ σπουδάζουν τὴ φιλολογία τὴν ἐθνικὴν. Ἄ δὲν τὴ σπουδάζουν, τότες δὲ θὰ σπουδάζουν τίποτα. Ἄν τὴ σπουδάζουν, ὅπως καὶ θὰ γίνῃ, θὰ νικήσῃ, χωρὶς ἄλλο, μαζί με τὴ φιλολογία μας, καὶ ἡ γλώσσα τῆς. Θὰ νικήσῃ ὡς καὶ στὰ παραμικρά.

Ψυχάρης